

Spis treści

Wprowadzenie.	7
Andrzej Wierzbicki Etnokratyzm w strukturach władzy politycznej państw Azji Centralnej	9
Krzysztof Kozłowski Rewolucje, których nie było	45
Jacek Wojnicki Ewolucja systemu politycznego Białorusi	60
Jacek Zaleśny Prezydent a Rząd w Federacji Rosyjskiej	81
Edward Denkiewicz Ewolucja rosyjskiego federalizmu w epoce Władimira Putina.	111
Grzegorz Kuca Rada Najwyższa – Prezydent – Gabinet Ministrów. System hamulców w trójkącie władzy na Ukrainie.	125
Olga Mashtaler Reforma konstytucyjna na Ukrainie: poszukiwanie optymalnego systemu rządów czy walka o władzę?	137
Adam R. Bartnicki, Karolina Stefanowicz Tadżykistan – Republika „ojca prezydenta”	159
Elżbieta Kuźelewska Mechanizmy rządzenia w Turkmenistanie	178
Piotr Załęski Zmiana i stabilność systemu politycznego Kazachstanu.	195
Michał Brzeziński Konstytucyjne podstawy bezpieczeństwa Republiki Azerbejdżanu.	223

Wprowadzenie

Erozja i rozpad ZSRR zmieniły przestrzeń ustrojową w tej części świata. W miejsce jednego ustroju politycznego doszło do wyłonienia, a w znakomitej większości przypadków również ustabilizowania, wielości ustrojów politycznych, z cechami tak podobnymi, wskazującymi na wspólne tradycje polityczne, jak i odmiennymi, będącymi efektem lokalnej specyfiki. Zachodzące zmiany instytucjonalne znalazły swoje odzwierciedlenie w deklaracjach suwerenności, aktach konstytucyjnych czy uzupełniających i konkretyzujących je innych aktach organów legislatywy oraz egzekutywy. Nie wypełniają one jednak całego spectrum ustrojów politycznych powyższych państw. Oprócz reguł *stricte* prawnych nie mniej ważne są faktycznie zachodzące procesy polityczne, często modyfikujące czy wręcz abstrahujące od prawnie wyznaczonych wzorców postępowania. Co więcej, jak pokazuje praktyka, do której odnoszą się Autorzy tekstów zamieszczonych w *Zagadnieniach ustrojowych państw poradzieckich*, w części państw przestrzeni poradzieckiej rzeczywiste stosunki rządzenia funkcjonują w oderwaniu od zasad, wartości i norm konstytucyjnych, co nakazuje każdorazowo wyraźnie określać, z którą z płaszczyzn analizy mamy do czynienia: czy z płaszczyzną reguł formalnoprawnych czy też z płaszczyzną zjawisk zachodzących w rzeczywistości ustrojowej danego państwa.

Zarazem sama analiza rzeczywistych mechanizmów rządzenia też wydaje się być niewystarczająca. Gubi bowiem płaszczyzny odniesienia, tak modelową, wypracowaną przez doktrynę ustrojów państw, jak i normatywną, pokazującą, jak powinny się kształtować stosunki polityczne. Utrudnia stwierdzenie, na ile, w jakim zakresie i w jakim natężeniu konkretne zdarzenia polityczne odbiegają od założeń konstytucyjnych a na ile są ich aplikacją do układu stosunków powstałych między kluczowymi uczestnikami stosunków politycznych. W państwach poradzieckich dwie płaszczyzny rozważań – normatywną i empiryczną – trzeba wyraźnie dostrzegać, oddzielać i porównywać, a przy tym również oceniać w kontekście rozwiązań modelowych. Dopiero wieloaspektowe badanie przedmiotowych ustrojów pozwala ukazać ich specyfikę, złożoność.

W przedkładanej publikacji zamieszcza się analizy poświęcone zagadnieniom ustrojowym państw poradzieckich. Obok tekstów o charakterze porów-

nawczym, poszukujących prawidłowości i odmienności zjawisk i procesów zachodzących w państwach tego regionu, prezentuje się analizy poświęcone wybranym państwom. Składają się na nie tak artykuły eksponujące istotę przekształceń zachodzących w poszczególnych państwach, jak i pokazujące poszczególne składowe ich ustrojów.

Zagadnienia ustrojowe państw poradzieckich to dzieło zbiorowe, w powstawaniu którego uczestniczyli badacze z różnych ośrodków uniwersyteckich, orientujący się na różne problematyki, posługujący się różnymi metodami badawczymi. Wyrażamy przy tym nadzieję, że wielość poddanych analizie zagadnień, zastosowanych ujęć badawczych dobrze służy ukazaniu specyfiki ustrojów państw powstałych wskutek rozpadu ZSRR.

Jacek Zaleśny